

Een Actieplan voor Danserfgoed in Vlaanderen

*CEMPER (Centrum voor Muziek en Podiumerfgoed)
& STUK (Huis voor Dans, Beeld en Geluid, met een werking rond Immaterieel Danserfgoed)*

Juni 2024

Dit Actieplan voor het Danserfgoed in Vlaanderen bevat een overzicht van de werven waar we anno 2024 voor staan om een duurzame en dynamische omgang met het materiële en immateriële erfgoed van dans te waarborgen. Zodat toekomstige generaties van o.a. dansprofessionals, liefhebbers en onderzoekers blijvend toegang kunnen hebben tot zowel de rijke waaier aan danspraktijken zelf, als de informatie en documentatie over deze praktijken. En zodat dansprofessionals van vandaag in staat worden gesteld om hun werk en expertise door te geven.

Dit plan is gebaseerd op de input van 70 actoren met rollen als o.a. dansmaker, onderzoeker, manager van een dansgezelschap, criticus, archivaris, dansdocent, beleidsmaker, dienstverlener in het culturele erfgoed- of kunstenveld, dramaturg, coördinator van een dansopleiding, steunpuntmedewerker, liefhebber of programmator. Zij namen op 25.01.2024¹ deel aan de werksessie over de opstart van een expertisecentrum voor het immateriële erfgoed van de hedendaagse dans, georganiseerd door STUK (Huis voor Dans, Beeld en Geluid in Leuven). Tijdens die werksessie stond het in kaart brengen van de noden van de deelnemers m.b.t. het materiële en immateriële danserfgoed of het 'doorgeven van dans', in ruime zin, op de agenda. De deelnemers overlegden in werkgroepjes over mogelijke actieterreinen en concrete stappen vooruit.

Na afloop van de werksessie zijn STUK en CEMPER met de resultaten aan de slag gegaan om een actieplan uit te tekenen. Het bevat opdrachten m.b.t. archiveren, documenteren, inrichten van contexten voor uitwisseling en overdracht, borgen van praktijken, onderzoeken, sensibiliseren, kritisch bevragen en aanvullen van bestaande collecties en/of ruimte maken voor nieuwe collecties. Het doet een oproep aan diverse spelers, over de grenzen van de beleidssectoren heen. Dit actieplan is bedoeld als een gedeeld kader voor alle betrokkenen, om in samenwerking en complementariteit te werken aan de toekomst.

De bijeenkomst van 25.01 was bijzonder omdat betrokkenen uit de kunsten, de culturele erfgoedsector, het dansonderwijs en het academisch onderzoek aanwezig waren en hun noden en perspectieven hebben samengelegd. De aanwezigheid ging ook breder dan enkel de sector van

¹ Het verslag van de werksessie rond het expertisecentrum voor immaterieel danserfgoed van 25.01.2024 in STUK is [op deze webpagina](#) te downloaden.

de professionele hedendaagse dans: ook de steunpunten van de amateurkunsten en circus waren vertegenwoordigd. Contacten van CEMPER met dansgemeenschappen in Vlaanderen leverden aanvullende input. We maken ons dus sterk dat dit een goed gestoffeerde en breed gedragen voorzet is om de komende jaren aan de slag te gaan. Tegelijk is dit een werkdocument, dat met extra perspectieven verrijkt kan worden en waarvan de inhoud doorheen de jaren regelmatig aan de veranderende realiteit getoetst zal moeten worden.

In wat volgt clusteren we de noden en acties in zes 'werven', met telkens een algemene beschrijving van welke nood speelt, welke werf actie vraagt en welke stappen gezet moeten worden (kolom 1). Daarnaast staat wie daar, volgens de aanwezigen aan de werksessie of volgens ons, aan kan werken, i.e. de verschillende actoren die een rol van betekenis kunnen spelen (kolom 2). Deze suggesties werden niet met de betrokkenen afgetoetst en zijn nog onvolledig. We zien deze kolom als een open uitnodiging aan spelers uit verschillende sectoren, met verschillende posities en opdrachten, om de handschoen op te nemen, naar eigen vermogen. In een volgende stap gaan CEMPER en STUK graag in overleg met de betrokkenen om te bepalen wie wat kan opnemen, binnen welk tijds kader.

De zes werven zijn de volgende:

- Werf 1. Conditie creëren voor spelers uit de dans om hun praktijk door te geven en te documenteren
- Werf 2. Referentiekaders, tools en dienstverlening ontwikkelen voor de praktijk (m.b.t. wettelijke kaders, fair practice en archiveren)
- Werf 3. De toegankelijkheid van danserfgoed verhogen: wegwijs, overzicht en toegang tot bestaand materiaal, laagdrempelige terminologie
- Werf 4. Werken aan een rijk en divers archieflandschap
- Werf 5. Een strategie ontwikkelen voor de uitbouw van (een) landelijke archiefinstelling(en) voor dans
- Werf 6. Bouwen aan een draagvlak voor danserfgoed: in het dansveld, bij het publiek en bij het beleid

Werk 1. Conditie creëren voor spelers uit de dans om hun praktijk door te geven en te documenteren

Er valt heel wat danskennis door te geven en expertise te verzamelen, maar dansers, makers, gezelschappen, dansgroepen, leraren, scholen... moeten zelf ook in staat zijn om hun praktijk door te geven, te documenteren en archiveren. We moeten condities creëren en middelen vrijmaken om diverse spelers in staat te stellen hun praktijk te delen en om contexten te organiseren waar de dansgemeenschap hierover onderling kan uitwisselen.

<p><u>1.1. Middelen voor dans en voor diverse dansrepertoires & transmissiepraktijken</u> Een boeiende, diverse en geëngageerde omgang met danserfgoed kan maar bestaan in een bloeiend dansveld. Als basisvoorwaarde geldt daarom dat dansmakers, gezelschappen, verenigingen en opleidingen de nodige middelen moeten hebben om hun praktijk te ontwikkelen. Die 'praktijk' moet de volle breedte kunnen bespelen van allerlei vormen van onderzoek, creatie, transmissie, educatie, presentatie en reflectie. Een diversiteit aan dansactoren moet in staat gesteld worden om het eigen repertoire levend te houden en door te geven, in een veld dat daar ook een context en een publiek aan kan bieden.</p>	<p>Beleid kunsten & erfgoed</p> <p>Diverse spelers in het dansveld</p>
<p><u>1.2. Middelen voor het documenteren van de praktijk en voor archiefzorg</u> Documenteren en archiveren zijn zeer tijdsintensief, vragen dus heel wat werkuren en middelen. Dit geldt voor organisaties die professioneel opereren en daarvoor structurele middelen hebben, maar net zo zeer voor projectorganisaties of (freelancende) individuen. Het praktijkveld van vandaag bestaat in hoofdzaak uit kleine spelers. Willen we de praktijk van vandaag kunnen capteren voor de toekomst, moeten we daar dus een antwoord op vinden.</p>	<p>Beleid kunsten & erfgoed</p>
<p><u>1.3. Contexten voor praktijkuitwisseling en kennisdeling vanuit de praktijk</u> Spelers uit de danspraktijk ervaren een nood aan contexten voor uitwisseling van kennis en praktijken:</p>	<p>Expertisecentrum immaterieel danserfgoed / STUK CEMPER</p> <p>Steunpunten</p>

<ul style="list-style-type: none"> - fysieke contexten voor ontmoetingen en uitwisseling van o.a. inspiratie en <i>best practices</i> (bv. rond documenteren, ontsluiten, <i>performing the archive</i>, repertoirepraktijken, notatiesystemen...) - vanuit horizontale transmissie en benaderingen, met aandacht voor intergenerationele uitwisseling - zowel formele en informele contexten - daarbij aandacht voor de eigenheden van diverse praktijken 	<p>Danspunt</p> <p>Opleidingen</p> <p>i.s.m. praktijkspelers uit de dans, opleidingen</p>
--	---

Werk 2. Referentiekaders, tools en dienstverlening ontwikkelen voor de praktijk (m.b.t. wettelijke kaders, fair practice en archiveren)

Bestaande, toepasselijke wettelijke kaders (bv. m.b.t. auteursrechten) en expertenkennis (bv. m.b.t. archiveren) geraken niet altijd vertaald op een toegankelijke en bruikbare manier voor organisaties en individuen die in de danspraktijk staan. Er is nood aan heldere referentiekaders, die een gedeelde (minimum)standaard kunnen bieden voor een gedeelde en kwalitatieve praktijk. Waar mogelijk kunnen die kaders vertaald worden in toepasselijke richtlijnen of tools, als bruikbare handvatten voor wie in de praktijk staat. Deze kaders en tools moeten zoveel mogelijk participatief en in relatie tot de dansgemeenschappen - met hun diverse spelers - ontwikkeld worden.

We clusteren de noden onder de noemers: juridische of wettelijke kaders, *fair practice* en archiveren.

<p><u>2.1. Wettelijke kaders en tools</u></p> <p>Vertalen van de bestaande juridische kaders in toegankelijke taal, richtlijnen en tools (bv. checklists of voorbeeldcontracten) en het actief uitdragen van deze kaders en tools.</p> <p>Onderzoeken welke specifieke problematieken met juridische implicaties spelen in de praktijken rondom danserfgoed of 'doorgeven van dans'. Genoemd in de werksessie:</p>	<p>Cultuurloket</p> <p>Belangenbehartigers</p> <p>CEMPER (verwerken in tools, handleidingen, communicatie, vormingen etc.)</p> <p>Onderzoeks- en kennisinstellingen,</p>
--	--

<ul style="list-style-type: none"> - Wat met de rechten van dansers, ontwerpers, muzikanten,... die misschien niet altijd helder geregeld zijn geweest > wat kan en mag in de omgang met andermans werk, in werken met repertoire? - Wat met hybride of collectief auteurschap en consequenties in termen van erkenning, vergoeding? - Waarover moet een kunstenaar proactief nadenken i.v.m. de eigen <i>legacy</i>? - Waar nodig moet hierin onderscheid gemaakt worden tussen verschillende gebruikscontexten: reproducties van voorstellingen, bij gebruik van archiefmateriaal,... <p>Welke antwoorden geven de bestaande juridische kaders op deze vraagstukken? Ook: hoe kunnen we waar nodig vanuit praktijkkennis input geven voor aanvullingen of aanpassingen aan de juridische kaders?</p>	<p>van academisch tot praktijkgericht</p>
<p><u>2.2. Een gedeeld kader voor <i>fair practice</i>:</u> Niet alle relevante vraagstukken zijn in wetgeving gegoten. Vraagstukken rond <i>fairness</i> gaan meer over economische en morele elementen van de praktijk. Bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wie krijgt welke vergoedingen wanneer een oudere voorstelling hernomen wordt met nieuwe dansers? Gaat dit enkel over auteursrecht, of is het een ruimere kwestie van erkenning en <i>fair practice</i>? - Wat kan en is gepast in het omgaan met andermans repertoire? <p>Onderzoeken welke specifieke problematieken of spanningsvelden met <i>fair practice</i> implicaties hebben in de praktijken rondom danserfgoed of 'doorgeven van dans'. Daarover het debat aangaan in de sector, om te komen tot een lijst van aandachtspunten of een toetsingskader dat problematieken expliciteert, waardoor ze bewust kunnen worden aangegaan. Uitzoeken of deze geïntegreerd kunnen worden in Juist is Juist, als kennisplatform en toolbox voor correct / fair (samen)werken in de kunsten.</p>	<p>Dansveld, praktijkspelers</p> <p>Expertisecentrum Immaterieel Danserfgoed</p> <p>Steunpunten</p> <p>Onderzoeks- en kennisinstellingen, van academisch tot praktijkgericht</p>

<p><u>2.3. Referentiekaders, tools en dienstverlening over archiveren</u></p> <p>1) Archiefvorming en documenteren van danspraktijken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Praktijkvoorbeelden uit binnen- en buitenland kunnen als inspiratie of tools worden gebundeld om diverse dansactoren te helpen met het capteren van kennis en ervaring op materiële dragers en met de keuze wat ze wel of niet willen bewaren als onderdeel van hun archief. - Op dit moment bestaat dit beperkt op TRACKS: toolbox en richtlijnen voor archief- en collectiezorg en op de website van CEMPER, maar dit verdient uitbreiding. <p>2) Duurzame archiefzorg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bestaat reeds met TRACKS: toolbox en richtlijnen voor archief- en collectiezorg in de kunsten (in NL en ENG) - Vormingen o.b.v. TRACKS 	<p>CEMPER en TRACKS-partners</p>
---	----------------------------------

Werk 3. De toegankelijkheid van danserfgoed verhogen: wegwijs, overzicht en toegang tot bestaand materiaal, laagdrempelige terminologie

Er bestaat heel wat relevante informatie, documentatie- en archiefmateriaal van, voor en over de dans in Vlaanderen, maar het zit verspreid over vele instellingen, organisaties en individuen. Er is nood aan overzicht over wat bestaat, waar het te vinden is en hoe we (vloetter) toegang kunnen krijgen tot het materiaal. Ook laagdrempeliger terminologie of duiding rond kernbegrippen moet helpen om de toegankelijkheid te bevorderen.

<p><u>3.1. Een centraal overzicht en wegwijs in bestaande informatie, documentatie, archieven</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Centraal overzicht van <i>wat-zit-waar</i>: daarvoor kan Bronnengids Podium, als centraal, digitaal wegwijsplatform, verder ontwikkeld worden. 2. Communicatie rondom de Bronnengids - herhaaldelijk te verspreiden in de danssector, in scholen... 3. Loketfunctie voor extra wegwijs en maatwerk bij vragen 	<p>CEMPER werkt verder op Bronnengids Podium en is eerste aanspreekpunt, loket</p>
--	--

<p><u>3.2. Toegang tot de bestaande informatie, documentatie, archieven bevorderen</u></p> <p>De toegang tot het materiaal is afhankelijk van de beheerders of eigenaars van het materiaal en kan dus erg verschillen. Er valt nog te onderzoeken waar de grootste tekorten en drempels liggen op dit vlak, of dit actie vraagt op collectief niveau, hoe urgent die is en of bewaarders ondersteuning nodig hebben bij het ontsluiten.</p> <p>Zorgen voor een zo breed mogelijke toegang van het digitale audiovisuele materiaal bij meemoo - creatief binnen de grenzen van het wettelijk kader. Al wie aan onderwijs of onderzoek doet (incl. artistiek onderwijs en onderzoek of wie niet aan een instelling verbonden is), verdient dezelfde toegang tot captaties.</p> <p>Onderzoeken welke andere drempels de inclusieve toegankelijkheid beperken.</p>	<p>CEMPER</p> <p>Archiefinstellingen, Meemoo</p> <p>Dansveld, archiefvormers</p>
<p><u>3.3. Laagdrempelige terminologie in de dienstverlening</u></p> <p>De terminologie die gebruikt wordt in de erfgoedsector of archivistiek is niet altijd begrijpelijk of werkbaar voor spelers uit de danspraktijk. Dat verhoogt soms onnodig drempels. Heldere communicatie, termen duiden en het weglaten van jargon waar het niet nodig is, kan helpen.</p> <p>De organisaties of instellingen met een opdracht m.b.t. danserfgoed kunnen onderling aftoetsen in welke mate ze gelijkaardige begrippen op een gelijkaardige manier gebruiken en definiëren. Waar mogelijk kan gehomogeniseerd worden (al zal dat niet altijd wenselijk of mogelijk zijn).</p>	<p>Opdracht aan alle instellingen die werken met gespecialiseerde kennis of specifieke expertise</p>

Werf 4. Werken aan een rijker en diverser archieflandschap

Erfgoed gaat over bewaren, maar ook over *niet* bewaren; over onthouden, maar ook over vergeten. Wat bewaard wordt in het totaal van de archieven en collecties is hoe dan ook altijd selectief. Er is nood aan een kritische reflectie op de selectiemechanismen die bepaald hebben, bepalen en zullen bepalen wat of wie de geschiedenis haalt en wie niet. Zo kunnen we ons bewust zijn van de machtsmechanismen en blinde

vlekken en waar nodig corrigerend optreden. Dit ten aanzien van het verleden én voor de geschiedenis die we in de toekomst zullen kunnen vertellen op basis van wat we vandaag beslissen te bewaren.

Deze werf beantwoordt de nood aan het *actief aanvullen* van de bestaande archieven en documentatie met een breder scala aan perspectieven (bv. ook vanuit dansers en lesgevers), danspraktijken en ook danstradities (ruimer dan wat vandaag als 'hedendaagse dans' geldt).

<p><u>4.1. Ontwikkelen van een kritisch kader over selectie en (het ontbreken van) diversiteit</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Concretere stappen te zetten in het veld: <ul style="list-style-type: none"> - Elke organisatie met een uitdrukkelijke rol in en voor het veld kan duidelijker expliciteren welke criteria aan de basis liggen van de eigen werking en selecties, i.f.v. zelfbewustzijn en transparantie. - Werkgroep samenbrengen met een holistisch perspectief, om in kaart te brengen, bediscussiëren, monitoren hoe het met de selecties op verschillende niveaus zit <ul style="list-style-type: none"> - doel = selectiemechanismen zichtbaar maken - met mensen uit danspraktijk, onderzoek, steunpunten, academici.... 2. Een kritische analyse van de selectiemechanismen die in het huidige systeem opereren <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoeksvragen: Wiens praktijk wordt gedocumenteerd? Wiens praktijk wordt gearhiveerd? Door wie? Met welk doel? Welke praktijken wel en welke praktijken niet? Met welke middelen? Wie kan de eigen praktijk <i>on their own terms</i> documenteren? Welke 'dans' haalt de officiële geschiedenis? Wie kan 'repertoire' uitbouwen? Welke expliciete en impliciete parameters bepalen dat, welke selectiemechanismen? Wie heeft de definitiemacht over wat waardevol is, wat kwalitatief is, wat 'canonwaardig' is? 	<p>Alle sectorinstituten nemen dit op: CEMPER, Expertisecentrum Immaterieel Danserfgoed, Steunpunten, dansopleidingen, WIE</p> <p>CEMPER</p> <p>Universiteiten Multidisciplinair: idealiter kan dit onderzoek gebeuren vanuit multidisciplinair perspectief, o.b.v. kennis uit dance studies, sociologie, antropologie, theaterwetenschappen, culturele studies, geschiedenis...</p> <p>Onderzoek moet niet alleen academisch, maar ook praktijkgebaseerd zijn.</p>
--	---

<ul style="list-style-type: none"> - denk in termen van verschillende posities of rollen in het artistieke veld, van diversiteit aan culturele referentiekaders, van verschillende resources, van verschillend symbolisch kapitaal van verschillende vormen - Daarbij moet het veld van de dans en het danserfgoed in het algemeen gescreend worden, maar ook ingezoomd worden op het beleid en de praktijk van kern-instellingen in dit veld: archiefinstellingen met een opdracht m.b.t. dans, CEMPER, het Expertisecentrum Immaterieel Danserfgoed (op initiatief van STUK), Kunstenpunt,... 	
<p><u>4.2. Een inhaalbeweging voor het archiveren en documenteren van niet-gecanoniseerde danspraktijken en -tradities</u></p> <p>Heel wat danstradities met een aanzienlijke betekenis, impact en <i>community</i> aan dansers hebben in onze contreien niet de middelen of mogelijkheden gehad om degelijk gedocumenteerd en/of gearhiveerd te worden. Een voorbeeld is hiphop/breakdance. Als voorafname op de resultaten van de analyse op 4.1, wordt alvast een grote nood aan sensibilisering en ondersteuning voor die praktijkgemeenschappen gesignaleerd. Dit vraagt ook sensibilisering van lokale of nationale archiefinstellingen om archieven op te nemen.</p>	<p>Dansveld, archiefvormers</p> <p>Archiefinstellingen, erfgoedcellen onderzoeksinstellingen</p> <p>CEMPER: sensibiliseren + ondersteunen</p>
<p><u>4.3. Een inhaalbeweging voor het documenteren en valoriseren van types expertise die onvoldoende vertegenwoordigd zijn in dansarchieven</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Choreografische kennis <ul style="list-style-type: none"> Wie historisch onderzoek doet, treft in archieven van choreografen weliswaar veel biografische informatie aan, maar weinig (leesbare, begrijpbare) informatie over hun dans- of choreografische praktijk. Experts pleiten daarom voor <i>oral history</i>-campagnes om deze lacunes in archieven tot op zekere hoogte te verhelpen, o.a. in functie van toekomstig historisch onderzoek. 2. Het <i>métier</i> en de belichaamde kennis van dansers of performers 	<p>Dansveld, archiefvormers</p> <p>Onderzoeksinstellingen Hoger dansonderwijs</p> <p>CEMPER: sensibiliseren + ondersteunen</p>

Het *métier* van dansers staat doorgaans in de schaduw van dat van choreografen. Het verdient nochtans evenzeer een betere captatie en ontsluiting, o.a. m.b.t. rol in maakprocessen, genereren van dansmateriaal, kwaliteiten van beweging, van samen dansen, van overdracht, van *performen*...

3. De expertise van wie dans of gerelateerde praktijken & kennis doorgeeft in formele, non-formele of informele leercontexten

In diverse contexten (opleidingen, verenigingen, gezelschappen, gemeenschappen...) wordt dans overgedragen van leraar op student of van danser op danser. Heel wat danstools, *métier* en (belichaamde of theoretische) kennis over dans én over het doorgeven van dans zitten bij die 'docenten', 'modellen', workshopgevers, ...

Dit kan via diverse middelen en vanuit een multidisciplinair perspectief o.a. door het opzetten van interviews in *oral history* onderzoeksprojecten, vanuit onderzoek naar beweging via motion capture etc.

Werk 5. Een strategie ontwikkelen voor de uitbouw van (een) landelijke archiefinstelling(en) voor dans

De huidige dienstverlening voor herbestemming van archieven volstaat niet meer. Reflectie al evenmin. De roep om een instelling die met gerichte expertise aan archiefvererving en ontsluiting kan doen voor de dans, klinkt steeds luider. De kwestie wordt des te urgenter, wetende dat een hele generatie vooraanstaande danskunstenaars stilaan richting het einde van hun carrière bewegen. Waar kunnen hun archieven terecht? In Vlaanderen heeft geen enkele erkende (culturele) archiefinstelling een opdracht of expertise om archieven uit de dans (of podiumkunsten in ruimere zin) op te nemen en te ontsluiten. Vandaag moet elke archiefvormer apart op pad en rekenen op de *goodwill* van bv. de stadsarchieven. Daarbij komt dat de bestaande archiefinstellingen niet de expertise en missie hebben om archieven vanuit de dans actief te onderzoeken en ontsluiten. Als we geen antwoord vinden op deze problematiek, dreigt het verhaal van het rijke dansveld in de toekomst weg te deemsteren en zullen waardevolle archieven naar het buitenland verdwijnen. Zonder een degelijke materiële onderbouw is ook een duurzame (immateriële) transmissie van de dans niet mogelijk.

<p><u>Een strategie ontwikkelen in antwoord op het ontbreken van een archiefinstelling met een focus op dans</u></p> <p>We moeten een antwoord ontwikkelen op de archiefnood voor dans (en podiumkunsten) in Vlaanderen en onderzoeken welk model daarvoor het beste is en haalbaar.</p> <p>Met de juiste balans tussen de sterktes van een gecentraliseerd model en die van een decentraal model.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sterktes één centrale instelling: toegankelijkheid op de lange termijn, kennis- en expertiseopbouw, de mogelijkheid om uit te zoomen op een veld en dwars doorheen diverse archieven te onderzoeken, verbanden te leggen en verhaal te maken, meer capaciteit om zinvol te ontsluiten, zichtbaarheid en een draagvlak te genereren, mogelijkheid om te verbinden met andere functies en praktijkvelden: creatie, onderwijs, onderzoek... - Sterktes decentraal model (verschillende instellingen nemen een rol op, in een netwerk): diverse instellingen garanderen een meer diverse aanpak, ruimte voor verschillende benaderingen en afbakeningen in scope, inhoud en aanpak (van verwerven en ontsluiten). 	<p>CEMPER neemt initiatief in samenspraak met de dansgemeenschappen & erfgoedveld</p>
---	---

Werk 6. Bouwen aan een draagvlak voor danserfgoed: in het dansveld, bij het publiek en bij het beleid

Om bovenstaande werven kans op slagen te geven, moeten we bouwen aan een sterker draagvlak voor danserfgoed, zowel in het dansveld, bij het publiek als bij beleidsmakers.

Documenteren, archiveren of het bewust stilstaan bij transmissie voelt niet meteen aan als een prioriteit voor wie in de eerste plaats creëert of les geeft. In de beperktheid van de tijd en middelen in de kunsten, gaan ontwikkeling, productie en presentatie voor. Toch ervaart men achteraf - na een creatie of na een loopbaan - vaak een gebrek, wanneer waardevolle praktijken, inzichten of voorstellingen niet voldoende gedocumenteerd zijn. Binnen de praktijkcommunity mag het bewustzijn toenemen dat documenteren en archiveren nuttig is en van belang.

Ook het publiek is deel van de erfgoedgemeenschap van de dans. Transmissie vindt niet enkel plaats aan de kant van de professionals, maar ook aan telkens weer nieuwe (generaties) publieken. We moeten danserfgoed op een actieve manier delen met diverse publieken en het laten beleven als deel van ons collectieve, culturele erfgoed. Deze uitdaging zit ingebed in de ruimere uitdaging om dans, als kunstvorm, tot bij meer en meer diverse publieken te brengen.

<p><u>6.1. Bewustzijn verhogen bij dans(mak)ers, leraren en andere <i>practitioners</i> om documenteren en archiveren als handig of nuttig deel van de praktijk te zien</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Weet: door te werken op bovenstaande werven, zal het bewustzijn aangesterkt worden - Het belang van opleidingen is groot: als de praktijk van documenteren en archiveren reeds in dansopleidingen is opgenomen, wordt die minder 'ver van mijn bed' en kan de waarde in de praktijk blijken. Ook binnen opleidingen als theaterwetenschappen, culturele studies, cultuursociologie... moet aandacht voor documenteren en archiveren een plek krijgen/hebben. 	<p>(Zie bovenstaande werven)</p> <p>Opleidingen</p>
<p><u>6.2. Dans(erfgoed) naar meer en diverser publiek brengen.</u></p> <p>Om dat te doen moeten we:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erfgoed radicaal met <i>nu</i> verbinden. Erfgoed gaat om verleden, heden en toekomst, om delen en doorgeven, over generaties heen. We zijn en dragen allemaal erfgoed. (zie bv. de campagne '<i>Zo goed voelt immaterieel erfgoed</i>' van WIE) - Repertoire of ouder werk dat getoond wordt, vraagt een doordachte hercontextualisering in de nieuwe context. - Om dans(erfgoed) breder te delen, moeten we werelden verbinden: tussen populaire cultuur en de kunsten, tussen genres van dans, tussen de professionele danssector en het vrijetijdsveld, tussen artistieke praktijk en dansopleidingen, - We hebben nood aan manieren om publieken taal en tools aan te reiken om te leren kijken, genieten, begrijpen van dans. 	<p>Dansveld: productie, presentatie, participatie, reflectie</p> <p>Expertisecentrum Immaterieel Danserfgoed</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Onderwijs en media zijn cruciale partners. We moeten hun materiaal aanreiken om het brede publiek vertrouwd te maken met dans. Rolmodellen werken goed om dergelijke boodschappen uit te dragen (bv. een personage in <i>Thuis</i> dat professioneel danser is). 	
<p><u>6.3. Bouwen aan meer draagvlak bij beleidsmakers voor het belang van ruimte maken voor danserfgoed (letterlijk en figuurlijk)</u></p> <p>Belang van voldoende budget en focus op kunstenerfgoed - zowel m.b.t. transmissie en 'living archives' als m.b.t. archiveren en documenteren - met slimme instrumenten, gericht op de diverse spelers in het veld (i.e. niet enkel (structureel) gesubsidieerde organisaties).</p> <p>Enkele vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoe kunnen projectspelers en individuele kunstenaars ondersteund worden? - Welke ondersteuning is er voor praktijkgemeenschappen uit de amateurkunsten (of praktijken die door gebrek aan erkenning met de amateurkunsten worden geassocieerd)? - Welke middelen zijn er voor hernemingen en transmissie van voorstellingen? - Welke middelen zijn er voor het documenteren van werk, in en vanuit de praktijk? <p>Er is afgelopen jaren een aanzet gegeven om de brug te slaan tussen beleidsdomeinen erfgoed en kunsten op Vlaams niveau. Daar willen we mee onze schouders onder zetten</p>	<p>Allen</p> <p>STUK & CEMPER nemen initiatieven</p>